

Nr 210

Av herr **Alexanderson** och fru **Gärde Widemar**, om förstärkning av häradsrätternas och hovrätternas personalorganisation m. m.

I årets statsverksproposition redogöres, såsom varit vanligt under senare år, för arbetsläget vid domstolarna. Av den lämnade redogörelsen framgår, att arbetsuppgifterna öka år efter år, att balanserna tendera att öka och att läget sålunda kan betecknas som ansträngt. Trots detta föreslås inga nämnvärda åtgärder för att möta de föreliggande anspråken.

Domstolsorganisationen har, särskilt i fråga om dess biträdespersonal, varit provisorisk sedan rättegångsreformens ikraftträdande. För planering av en ändamålsenlig organisation har verkställts en grundlig undersökning av statens organisationsnämnd. Riktningen för denna planering har varit att i största möjliga utsträckning överföra göromål från rättsbildad till icke rättsbildad personal och att genom rationella arbetsmetoder och moderna kontorstekniska hjälpmedel rationalisera arbetet. Resultatet av denna utredning föreligger nu sedan 1956 och har bl. a. genom remissbehandling ytterligare bearbetats. I fråga om arbetsformen m. m. äro de framlagda förslagen, vilka för övrigt prövats under en omfattande försöksverksamhet, nu under genomförande. I fråga om den personalorganisation, som enligt utredningen erfordras för intentionernas förverkligande, har däremot ännu inga definitiva förslag framlagts. I 1957 års statsverksproposition anförde departementschefen, att han hade för avsikt att i särskild proposition till nämnda års riksdag redovisa reformens innebörd i samband med förslag om vissa behövliga lagändringar. Någon dylik proposition har emellertid icke avgivits. I årets statsverksproposition redovisas organisationsnämndens förslag och remissutlåtandena däröver, men ståndpunktstagande och förslag avvisas av departementschefen under hänvisning till att meningarna varit delade i fråga om lönesättningen och att erfarenhet av rationaliseringsåtgärdernas tillämpning i praktiken först borde avvaktas.

Med anledning härav måste framhållas att den angivna behandlingen av dessa frågor medför allvarliga vådor för rättsvården. Under alla de år, då utredningsarbetet pågått, ha domstolarna fått arbeta under mycket svåra förhållanden. Förbud har utfärdats att besätta lediga högre befattningar inom biträdesorganisationen med ordinarie innehavare, vilket ytterligare försvårat de redan förut besvärliga rekryteringsförhållandena. Erforderliga arbetskrafter för att möta de ökande arbetsuppgifterna ha icke ställts till förfogande. Detta visar sig i de ökande balanserna.

En besvärande arbetsbalans försvårar i och för sig arbetet och härigenom

uppstår lätt en seriereaktion. Departementschefen har själv bl. a. i 1957 års statsverksproposition framhållit vådorna för rättsvärderna och den rättsökande allmänheten av dröjsmål med målens och ärendenas behandling. Ytterligare belysning av den föreliggande situationen och dess konsekvenser lämnas i riksdagens justitieombudsmans ämbetsberättelse till 1958 års riksdag, sid. 142 ff. Det är uppenbart, att de av organisationsnämnden utarbetade rationaliseringsförslagen icke kunna ge avsedd effekt om icke den erforderliga personalen ställes till förfogande. En uppskovstaktik måste i detta fall vara en felspekulation, som kommer att hämna sig även ekonomiskt.

År 1957 ställdes, i avbidan på slutlig prövning av organisationsförslaget, vissa medel till förfogande för provisoriska åtgärder till mötande av de ökande arbetsuppgifterna. I årets statsverksproposition ha däremot, trots fortsatt ökning av arbetsbördan, icke ens de kvantitativa behoven tillgodosetts.

Även ur ren personalsynpunkt är behandlingen av denna fråga oförsvärbar. Biträdespersonalen vid domstolarna har, under hänvisning till pågående utredningar, ställts vid sidan av tjänsteförteckningsrevisioner och andra löneförhandlingar. Att då utredningarna nu äro slutförda hänvisa till framtida erfarenheter och nya utredningar är icke rimligt. Man kan icke förvänta, att personalen under sådana omständigheter skall anstränga sig till det yttersta för att bemästra de ökande arbetsuppgifterna.

Det sagda gäller i första hand biträdesorganisationen vid häradsrätterna och hovrätterna. I viss mån motsvarande förhållanden föreligga emellertid även i fråga om den dömande personalen. Förslag beträffande tingsdomartjänster m. m. föreligger men har i ytterst ringa omfattning föranlett förslag i statsverkspropositionen.

Den intagna snäva hållningen till domstolarnas personalfrågor synes icke kunna förklaras på annat sätt än genom en hänvisning till det ansträngda statsfinansiella läget. I anledning härav bör framhållas, att kostnaderna för domstolarna, i varje fall i huvudsak, täckas av de avgifter, som uttagas av allmänheten i samband med rättsärendenas handläggning. Någon aktuell utredning om i vilken mån kostnaderna täckas på detta sätt torde icke föreligga, men under alla förhållanden lära inkomsterna öka i takt med arbetsuppgifternas stegring. Anledning föreligger även att anpassa avgifternas storlek till det förändrade penningvärdet. En utredning rörande översyn av lösen- och stämpelförordningarna är också tillsatt och arbetar sedan 1953. Om den ekonomiska sidan skulle anses avgörande för genomförande av erforderliga förbättringar i domstolarnas personalorganisation synes denna utredning böra påskyndas och därav föranledda förslag snarast framläggas.

Något preciserat förslag till åtgärder kan icke här framläggas, men det är

angeläget att dylika utan uppskov och helst redan innevarande år framläggas av Kungl. Maj:t. Därest så icke skulle kunna ske bör Kungl. Maj:t bemyndigas att överskrida ifrågavarande anslag för genomförande av erforderliga provisoriska åtgärder.

Under åberopande av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de förslag rörande häradsrätternas och hovrätternas personalorganisation, som föranledas av verkställda utredningar, måtte föreläggas innevarande års riksdag samt att utredningen rörande lösen- och stämpelförordningen måtte påskyndas och därav föranledda förslag snarast framläggas,

dels ock att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest nämnda förslag icke skulle kunna framläggas och behandlas före ingången av nästa budgetår, överskrida avlöningsanslagen till häradsrätterna och hovrätterna i den mån så erfordras för provisoriska förstärkningar.

Stockholm den 24 januari 1958

Erik Alexanderson

Ingrid Gärde Widemar
